

Iz vsebine:

- ZUNANJE - POLITIČNI KOMENTAR — Trinajstič — str. 2
- ALI NAM BO KOLORADSKI HROŠČ RES UNICIL KROMPIRJEVE NASADE? — str. 3

- TURISTIČNE CVETKE S SKOPJELOSKIH POLJAN — str. 3
- OBVEŠČEVALEC — PABERKI Z GORENJSKE — NESREČE — TRŽNI PREGLED — str. 4
- PROBLEMI POMOŽNEGA SOLSTVA NA GORENJSKEM — Doklej bomo odlašali? — str. 5
- NAČRTI JESENIŠKEGA GLEDALISČA — Otvoritev z nadaljevanjem — str. 5
- PRED OBČNIMI ZBORI PROSVETNIH DRUŠTEV — Nikar po starem! — str. 5
- MED SPORTNIMI VESTMI NA 6. STRANI: — Velik uspeh kranjskih plavalcev v Splitu
- ZA NAJMLAJŠE — Mlada rast — str. 6
- Z OBISKOV PRI NEKATERIH NAPREDNIH ZADRUŽNIKIH PREDVOLITVAMI ZADRUŽNIH SVETOV — Napredka ne bo brez sodelovanja — str. 7

Slikovita je vasica Bašelj pod Storžičem. Vaščani so letos čez potok, ki teče skozi vas, zgradili nov most

V nedeljo velika proslava na Rašici

V nedeljo bo na Rašici pri Sentvidu velika proslava v počastitev 17. obletnice ustanovitve I. Kamniškega bataljona in požiga vasi Rašica, ki jo pripravljajo organizacije ZB ljubljanskega okraja. Pričakujejo, da se bo poleg številnih funkcionarjev proslave udeležilo tudi več preživelih borcev tega bataljona, kakor tudi nad 30 tisoč borcev in aktivistov NOB in ostalih domačinov in okoličanov. Na zborovanju bo poleg drugih govoril preživeli borec in prvi komandant Kamniškega bataljona, predsednik OLO Ljubljana dr. Marijan Dermastia. Po uvodnih svečanostih bodo odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja tega kraja, ki bo stal na rašičkem hribu. Visok bo 16 m in bo obenem tudi razgledni stolp. Z njega bo lep razgled po vsej okolici. Stal bo več milijonov dinarjev, sredstva pa bodo poleg organizacij ZB prispevali tudi ObLO Kamnik, Črnuče, Domžale, Medvode, Sentvid in Mengeš.

V nedeljo bo na Rašici več kulturnih, športnih in drugih prireditvev, nalo pa bo veliko partizansko zborovanje. Proslave na Rašici se bodo udeležile tudi organizacije ZB in delovni kolektivi z Gorenjske. V I. Kamniškem bataljonu je bilo namreč tudi več borcev iz našega okraja. —an

KMETIJSKI ZADRUGI VOKLO IN TRBOJE SE BOSTA ZDRUŽILI

V nedeljo dopoldan je bil v Združenem domu v Trbojah izredni občni zbor kmetijske zadruge. Razpravljali so o spojitvi njihove zadruge z vokalško. Za priključitev sprva mnogi niso kazali posebnega navdušenja. Šele po daljšem razpravljanju je bil sprejet sklep, da se KZ Trboje spoji s I. oktobrom z zadrugo Voklo. Na občnem zboru so govorili tudi o volitvah v zadrugne svete in o odkupu jesenskih pridelkov. —an

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XI., ST. 72 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 19. SEPTEMBRA 1958

ODKUP

Pred razpravo o problemih tarifne politike v kranjskem okraju Tarifna politika še ni vsklajena s smernicami družbenega plana

Povečanje povprečnega števila zaposlenih za 5,7%, števila opravljenih ur pa le za 3% — Manj dela po učinku

Letos se povsem upravičeno veliko govori o odkupu. Proči zato, ker je letošnja sadna letina zelo dobra, drugič pa zato, ker — kakor kažejo prvi rezultati na trgu — naša odkupna podjetja na odkupovanje niso nič kaj dobro pripravljena in večkrat v svojih prizadevanjih napačno usmerjena.

Na Gorenjskem bo po podatkih, ki smo jih dobili na Trgovinskih zbornicah, letos samo pri jabolkah približno 600 ton tržnih presežkov. V vsej Sloveniji se ta številka povzpne na 15.000 ton — na približno tolikšno količino, kolikor je bilo preteklo leto vseh jabolk skupaj.

Vprašanje je torej, kako unovčiti in sploh s pridom uporabiti ves ta ogromen pridelek?

Najučinkovitejša in hkrati najpreprostejša rešitev bi bila: znižati cene! Toda kot v posameznih ugovorih o izrednem pridelku, še danes po naših trgovinah cene jabolk nihajo od 20 do 25 dinarjev. Hkrati ko beremo v časopisju, da odkupjuje na Štajerskem obraba jabolka od 8 do 9 dinarjev za kilogram, je odkupna cena naših grosistov še vedno med 15 in 18 dinarji. Zakaj take razlike? Mar res samo zato, ker bi jih s Štajerske zaradi prevoznih stroškov ne bi mogli dobiti ceneje? Naloga trgovske mreže bi bila posredovati pridelek čim ceneje na trg. Če, denimo, štajerski kmet prodaja lepa zgodnja jabolka po 8 dinarjev za kilogram in jih mora še ponujati, — ker pa jih ponuja, kaže, da se mu jih spleča prodati po tej ceni — zakaj potem pri nas nasedamo teoriji, da se jabolk pod 15 dinarji za kilogram ne spleča prodajati.

Celo več! Na Trgovinski zbornici v Kranju smo zvedeli, da je odkupna cena industrijskih (torej pobranih!) jabolk 6 dinarjev za kilogram. Mar to ni v primerjavi z zgornjimi podatki pretirana cena?

Če bi se odkupne cene le nekoliko poenotile, hkrati pa bi se odpravili vsi nepotrebni posredovalci, bi potrebnik menda vendarle lahko dobil jabolka po zmernejši ceni — s tem pa bi bil tudi že vsaj v glavnem rešen problem tržnih viškov, ki sedaj prenekatere odkupovalcem, ki se trudijo, da bi izžinili iz sedanjega položaja čim več koristi zase in za proizvajalca, delajo sive lase. —ik

Nov način delitve dohodka v gospodarskih organizacijah odpravlja pojem plač in s tem še zadaja element meznega dela v podjetjih. Delavec, ki opravlja v kolektivni funkciji proizvajalca in upravljalca, ne dobiva za svoje delo plače, marveč del čistega dohodka, ki ga ustvari gospodarska organizacija v določenem obdobju. Čim večje je prizadevanje posameznih članov kolektiva, tem večji je tudi čist dohodek in tem večje so tudi možnosti za boljše nagrajevanje.

Z novim načinom delitve dohodka se družbena odgovornost samoupravnih organov v podjetjih močno poveča. Delavski sveti so dolžni gospodariti s sredstvi, s katerimi po zakonu razpolagajo, po načelu skrbnosti dobrega gospodarja. Hkrati s tem pa narašča tudi vloga organov oblasti, pred-

vsem občinskih in okrajnih zborov proizvajalcev, ki nadzirajo poslovanje gospodarskih organizacij. Zlasti na področju tarifne politike je ta nadzor zelo važen, da se zagotovi čim bolj enoten način izplačevanja osebnih dohodkov. O tarifnih problemih so v letošnjem letu že razpravljali zbori proizvajalcev jeseniške, kranjske, radovljiške, loške in žirovnliške občine. O tem je razpravljal na 7. redni seji v maju tudi okrajni zbor proizvajalcev. V torek, 23. septembra pa bosta o tem razpravljala oboja zbora Okrajnega ljudskega odbora Kranj.

Osnova za razpravo bo poročilo Sveta za delo pri OLO o problemih tarifne politike v gospodarskih organizacijah na Gorenjskem v prvem polletju 1958. leta. Iz gradiva je razvidno, da gospodarske organizacije v prvem polletju

letošnjega leta še niso vskladile svoje tarifne politike z osnovnimi smernicami okrajnega in občinskih družbenih planov. Mnogi se sicer izgovarjajo, da so bile prepoznane objavljene osnove za (Nadaljevanje na 3. strani)

Turizem v gornjesavski dolini razočaral

Jesenice, 16. septembra. — Na nocojšnji seji Občinskega komiteja ZKS, ki sta ji prisostvovala tudi sekretar OK ZKS France Popit in predsednik Gorenjske turistične podzveze Dušan Horjak ter nekateri komunisti iz Zgornjesavske doline, so obravnavali vprašanja turizma na območju med Mojstrano in Ratečami. Zal se tega posvetovanja predstavniki turizma iz Kranjske gore in ostalih krajev niso udeležili v zaželenem številu.

Razprava ni odkrila nič novega. Primeri, o katerih so razpravljali, so že poznani naši javnosti in tu-

rističnim delavcem. O njih so razpravljali in sklepali že večkrat. Zal so le malo tega uresničili.

USPEH TURISTIČNE SEZONE — ZADOSTNO

V osmih mesecih letos je znašal celotni promet hotelskih, gostinskih in turističnih uslug, brez planinskih postojank, v gornjesavski dolini okrog 84 milijonov dinarjev. To utegne biti nekako obseg lanskoletnega prometa. Kakor predvidevajo, letnega plana ne bodo dosegli. Letne sezone je namreč konec, zimska pa se bo začela šele januarja, morda mesec prej, če bodo snežne razmere ugodne. Realizacija je zlasti nizka v hotelu Razor, ki izkazuje za prvo polletje 253 tisoč dinarjev izgube. Po nekaterih podatkih pa je postalo podjetje konec avgusta aktivno. Z ozirom na ugodno turistično sezono in obiskov gostov socialnega zavarovanja tudi v izvensezonskih mesecih, je doseženi promet vsaj za 30% prenizek. Gostišča so imela v tej sezoni 24.626 nočnin, od tega odpade 3688 nočnin na tuje državljane. Od nočnih domačih gostov pa odpade še vedno 45% na goste socialnega zavarovanja. Izkoriščanje zmogljivosti prenočišč je torej še zelo slabo. Lahko bi to izboljšali s skrbno organizacijo in boljšo reklamno službo. Pri tem ne bi bilo treba nobenih večjih investicij za nove hotele, le obstoječe kapacitete bi bilo treba urediti in sodobneje opremiti.

POSTREŽBA — NEZADOSTNO!

Hoteli zaposlujejo skupno 13 uslužbencev in 45 delavcev. Kva-

Za 30% prenizek promet — Privatna iniciativa na pohodu

lifkacijska struktura osebja je skrajno neustrezna. Med njimi ni nitvi enega visokokvalificiranega gostinca, 18% je kvalificiranih, ostali so pol ali pa nekvalificirani. Torej že struktura kadra ne zagotavlja solidne postrežbe. Le-ta je zelo površna in malomarna. To se odraža tudi v slabi hrani, brez zadostne izbire itd. Slaba postrežba odvrača še tako zveste goste.

Turistično društvo, zlasti pa politične organizacije, bodo morale temeljito razčistiti nekatera vprašanja.

Tudi prebivalci gornjesavske doline ne kažejo posebnega zanimanja za turizem. Mnogi so redno zaposleni v železnarni ali drugod, kmetom so se povečali dohodki; zato ne čutijo potrebe, da bi se intenzivneje pečali s turizmom.

Položaj postaja bolj in bolj pereč in če ga ne bodo začeli reševati v večjim prizadevanjem, se utegne spremeniti v politični problem. Na seji so sklenili, da bodo sklicali plenum Občinskega odbora SZDL, ki bo obravnaval te probleme, prav tako pa je zanje odgovorna organizacija ZK v Kranjski gori. V prihodnje naj bi temu vprašanju posvetil več pozornosti tudi Občinski ljudski odbor.

REŠEVANJE TURIZMA — S PRIVATNIKI

Da bi ublažili pomanjkanje prenočišč, so lani določili precej sredstev za opremo privatnih turističnih sob. Običali pa so pred (Nadaljevanje na 3. strani)

POLJAKI SO ŽE V KRANJU

Tekmovalci za sobotne in nedeljske speedway dirke v Kranju se že zbirajo. Medtem ko so Poljaki v Kranju že od ponedeljka, pričakuje prireditelj, da bodo tekmovalci iz Nemčije, Avstrije in Finske prišli v Kranj danes. Določeni so tudi že tekmovalci, ki bodo zastopali Jugoslavijo, in sicer: Klemenčič, Regvart, Mrak in Kranjčan Jama. Prav tako pa sta bila za rezervi predvidena še dva Kranjčana, žal pa se je Pivk na treningu v sredo huje ponesrečil in ga v soboto in nedeljo vsekakor ne bomo mogli videti na dirkališčni stezi. Kdo bo zamenjal Pivka še ni znano.

Na sliki: Na stadionu »Mladosti« so predstavniki Poljske v sredo že trenirali

„Napredka ne bo brez sodelovanja,“

meni Kvanšek oče iz Pivke

Obisk pri nekaterih naprednih zadružnikih pred volitvami zadružnih svetov

O KMETIJSTVU SE ZDAJ veli, ko govori in piše. Pred nami so volitve v zadružne svete, združevanje zadrug, odprava nekmetijskih dejavnosti in uveljavljanje kooperacije. Izkušnje kažejo, da na neurejenih kmetijskih gospodarstvih ni moč doseči visoke proizvodnje, še teže pa je organizirati moderno kmetijsko proizvodnjo na privatnih posevkih, če le ta niso trdno povezana z zadrugo, katera jim lahko nudi sodobna proizvodna sredstva in strokovno pomoč. Zato so zadružne organizacije Slovenije pred letošnjo jesensko setlivo sprejele načrt, zaslediti 10.000 ha z visoko donosnimi italijanskimi sortami pšenice. Z neposrednim vključevanjem zadrug v organiziranje moderne proizvodnje postajajo le-te aktivni činitelji v proizvodnji, to še daje njihovem delu pravo vsebino.

jala sva se tudi z nekaterimi upravniki kmetijskih zadrug. Jasno, to je šele začetek in ni čudno, če so nekateri še v skrbeh, kakšen bo uspeh. Prvi uspehi pa so že tu!

Kvanšek oče naprega konje

NAJPREJ SVA SE Z NAŠIM toreporterjem zapeljala v Naklo. Upravnika kmetijske zadruge tov. Resmana sva dobila na železniški postaji pri nakladanju krompirja. »Letos nam je uspelo pridobiti za pogodbeno pridelovanje italijan-

skih sort pšenice 35 zadružnikov, ki bodo pšenico posejali na 10,5 hektarjih. Okrajna zadružna zveza Kranj nam je sicer določila površino 25 ha, te pa nam ni bilo moč doseči.«

Povedal nam je še, da so v pretekli sezoni gojili v kooperaciji skoraj 10 ha krompirja, največ industrijskega in zgodnjih sort. Na manjših površinah ga je pridelovalo 29 kmetovalcev.

KVANŠEKOV OČE S PIVKE je eden najnaprednejših kmetov v nakeljski zadrugi. Ko sta mopeđa pripotela na njegovo dvorišče, je ravno napregel konje. Na vozu z gumijevi kolesi (mimogrede: »gumiradel« je za kmeta avto, tako modrujejo tisti, ki jih že imajo!) je bila naložena skladovalnica gajbic, ki jih je pozimi sam izdelal.

»Zelo malo časa imam. Krompir gremo orat,« je takoj povedal, ko je zagledal novinarja. No, pa kljub temu si je vzel pet minut časa za kratek razgovor.

»V pridelovanju krompirja ste se odločili za sodelovanje z zadrugo. Nam lahko poveste nekaj besed o vaših izkušnjah, uspehih, težavah in pomanjkljivosti s tem v zvezi? Zakaj ste se odločili za pogodbeno pridelovanje?«

»Od sodelovanja z zadrugo pričakujem predvsem zvišanje pridelka, povečanje hektarskega dono-

To so tri krepke kmečke korenine iz hribovske vasice Gozd na Kriški gori

sa,« je odgovoril tov. Zupan. Koših pripeljali krompir v Križe, zdaj pa so se odpravljali proti domu. Dolga in naporna pot je bila še pred njimi. Tole so nam povedali:

»V Gozdu krompir odlično uspeva, le bolj malo zemlje imamo. Višinski zrak mu zelo prija. V sodelovanju z našo zadrugo v Križah smo letos vsak na 20 arih posadili krompir. Dosegli smo dober povprečni hektarski donos, okoli 30 centov na hektar. Zadruga nam je dala seme in umetna gnojila in nam poskrbela krompirišča proti koloradskemu hrošču, obdelovali pa smo sami. Upamo, da nam bo tako sodelovanje koristilo, zato bomo s pogodbenim pridelovanjem krompirja nadaljevali. Na skupni parceli s površino 3,5 ha bomo letos posejali tudi italijanske sorte pšenice.«

Tudi s semenskim krompirjem so ukvarjali. To zahteva sicer malo več dela, zato pa je sorazmerno tudi višja cena.

»ZA OPRAVLJENO SKROPLJENJE,« umetna gnojila in seme bo naša zadruga udeležna pri pridelku z 39%.

Pri nekaterih proizvajalcih v nižinskem predelu je zadruga vložila v pogodbeno proizvodnjo več sredstev, zato bo 40% pridelka njenega. Pri pšenici bo razdelka približno 50-50.

Tovariš Dobro, upravnik zadruge v Križah, nam je povedal, da bodo nekateri zadružniki posejali v sodelovanju z zadrugo italijanske pšenice na celotni z žitom posejani površini. Predsednik zadruge Milan Lončar daje ostalim dober zglede. Lani je v kooperaciji gojil krompir, zdaj pa se je odločil za pšenico.

»Na kakšni površini pa boste, tov. Zupan, posejali italijanske sorte pšenice?«

»Pšenico bom posejal na površini 45 arav, lani pa sem na 80 arih gojil krompir. Dobro mi je obrodil.«

Nisva ga več nadlegovala. Konji so se že nemirno prestopali. Gospodinja je prinesla na voz malico kar v gajbici. (»Pri trdem delu malica izredno tekne!« je rekla.) Kvanšek pa je prijel za vajeti in...

LEP KUP GAJBIC JE BILO, za poln avto. Pa so hitro naložene. Da bi le videli, kako so urne noge te kake od kupa do avtomobila, kako so krepke roke z lahkoto dvigale težka bremena. To so pa tiči, sem premišljeval, pa tudi Francelj si je verjetno mislil kaj podobnega, saj bi jih bil skoraj pozabil fotografirati. Ko pa se je končilo le spomnil naročila glavnega urednika in ko so oni zvedeli, da sva od časopisa, so bili tako srečni, da so iz bližnje gostilne takoj prinesli steklenico vina.

Prave kmečke korenine! Nikdar slabe volje, nasmejani, vsak čas pripravljeni na krepko šalo, pa tudi na resen pogovor. Taki so trije kmetje iz hribovske vasice Gozd na Kriški gori: Tomc Stefan, Ignac Vevar in Mali Alojz. Zjutraj so v

Predsednik kmetijske zadruge v Cerkljah orje krompir

gnojila, škropljenje proti plevelu in žetev s kombajnom. Upam, da bom dosegel na hektar 40 do 60 centov pridelka.«

V Cerkljah je letos 25 kmetov pridelovalo krompir v sodelovanju z zadrugo, največ zgodnje sorte. Zdaj bodo na 12 do 14 hektarjih posejali pšenico. Kmetje, ki so se prijavili za kooperacijo z zadrugo, imajo pri odkupu prednost. Tovariš Petrič meni, da se bo nov način pospeševanja kmetijske proizvodnje zlasti pri krompirju dobro obnesel. Prepričan je, da bodo tudi ostali zadružniki, ki zdaj še z nezaupanjem in strahom gledajo na sodelovanje, kmalu spoznali prednosti pogodbenega pridelovanja in se bodo priključili ostalim.

»Za sodelovanje z zadrugo pripravljamo tudi nasade jagod na površini 8 ha, poleg tega pa v hribovitih predelih Senturske gore prave plantaže višenj. Seveda, če nam bo uspelo!«

Se marsikaj bi se lahko pomenili, vendar se je mlademu predsedniku cerkljanske zadruge mudilo na polje.

»Krompir moramo še zvoziti domov, sonce pa se bo zdaj skrilo za gore.«

3-ler

ZA GNOJNICO ALI ZA VODO OB DEŽUVU

»Tole se mi pa ne zdi ravno najbolj kulturno!« je rekel Francelj. Tudi meni ni bilo nič všeč. Kar poglejte sliko! V Bašlju, lepem turističnem kraju pod Storičim, so klanec v smeri proti Predvdvoru malo popravili. Do tu je še vse v redu. Samo s tistim betoniranim jarkom ob cesti so ga polomili. Zdaj ne vem, ali je bil narejen za odtekanje gnojnice ali za odtekanje vode ob deževju. Gnojnica se iz hiše nad klanecm lepo (no, ne bi ravno trdil, da je res lepo!) odteka vanj in daje kraju vse prej kot lepo podobo. Vsekakor bi bilo bolj pametno, če bi tisto gnojnico speljali kam drugam.

3-

Gorenjske bodice

Menim, da so se Radovljčani zarotili proti srečni številki 7. Kako tudi ne! Dostojnejši imeli 7 gostiln, pa jim ni bilo po godu. Zato so si brž postavili še osmo na kopalnišču. — To sem namreč ugotovil, ko sem po Radovljici iskal mlečno restavracijo.

»Ne bodi no smešen!« me je poučil možakar s precej rdečim nosom. »Kaj naj počneš z mlečno restavracijo, če imamo pa gostiln dovolj?« — Menim, da le nisem edini, ki je v Radovljici povpraševal po mlečni restavraciji. Glavo predstavim, da so še drugi, predvsem Radovljčani, ki bi radi dobili za male denarje dobro okrepčilo.

»Ker se nisem mogel odločiti za nobeno od osmih gostiln, sem jo mahnil v Lesce. No, tamkaj sem se laže odločil, kajti Lesčani imajo samo eno. Ker tistikrat še nisem zajtrkoval, sem sedel v restavracijo pri kolodvoru in naročil kavo. Kar naglo sem bil postrežen, ko pa sem uriznil v kruh, sem ugotovil, da mu je že zdavnaj pol dne zvonilo. Hudo sem se začudil, da me niso postregli s svežim kruhom, kajti ura je bila že pol osmih. Konec koncev nisem bolan na želodec, da bi moral otepati suh kruh! Pogodil sem jezo in naročil svež kruh. Pa so mi povedali, da svežega kruha tako zgodaj nikoli nimajo. Tukajšnji pek namreč ne odpira trgovine pred osmo.

»Kakšna navada pa je spet to?« Odpirati pekarno šele ob 8. uri zjutraj. Kaj takega res še nisem doživel. Odločil sem se, da poiščem peka s tako nenavadnim delovnim časom. Kar na slepo sem ga iskal, kajti nihče od Lesčanov ni vedel povedati, katero hišno številko ima pekarna. Kar na

slepo sem brskal po Lescah. Končno sem našel prodajalno (hiša zares nima hišne številke). In pred njo vrsto ljudi. Nergal sem jaz, nergali so ljudje, pekarije pa le niso odprli prej kot ob osmih. No, zoper potrebo res nimam pripomb. Zelo hitro postrežejo, na higieno se pa pozvižgajo. Menim, da oseba, ki ima opraviti z denarjem, ne bi smela deliti kruha. Sicer je pa to zelo pogost pojav tudi po drugih pekarnah! Ko sem jih hotel lepo in prijazno poučiti, da denar in kruh ne sodita skupaj, sem pa dobil takole spod nos:

»Če ti ni všeč, pa operi kruh, preden ga začneš jesti!« — Tako je dejal nekdo izmed čakajočih. Menda se strinja s takšno prodajo! Kaj pa pravi turizem, pa ne vem...

»Ker sem zaradi pekarnice, ki odpira šele ob osmih, zamudil vlak, ki pelje proti Jesenicam ob 7.45, sem poiskal še lesčansko mesarijo. — V prodajalni se je gnetlo precej ljudi.

Delo pa ni šlo posebno hitro spod rok. Nič čudnega, ko pa je upravnik zaposlen s sekanjem mesa, tehtanjem, zavijanjem in sprejemanjem denarja. In še nekaj sem opazil, kar se mi ne zdi posebno pripravno. Zaloga mesa v mesnici je namreč zelo pičila, zato mora prodajalec pogosto v skladišče po nove kose. Kaj si ne bi mogel priskrbeti, še preden začne s prodajo, ustreznih zalog? To je posebno neprijetno ob sobotah, ko je naval v mesnici še posebno živahen. Menda mi ne bodo zamerili, če dodam še skromen nasvet? Kaj ne bi bilo pametno pri sobotnih prodajah zaposliti v mesnici

še nekoga iz pisarne. Ta bi lahko razbremenil mesarja, ki mu ne bi bilo treba zavijati mesa in pobirati denarja. Najbolj neprijetno pa je to, da se za pritožbe potrošnikov le malo menijo. Kar hitro jo dobiš pod nos: »Če ti ni všeč, pa pojdi drugam!« — Toda kam, ko pa v vseh Lescah ni konkurence!

»Kako pa je z lesčanskimi trgovinami? Če sem prav štel, potlej so tri. Ugotovil sem tudi, da so vse pod isto upravo. Do sem je vse v redu, brž ko pa primerjaš cene teh treh trgovin, boš znabit ugotovil, da prodajajo nekateri vrste blaga po različnih cenah. Čudno, dovolj čudno, da si pojava ne znam razložiti!

»Ko sem zadnjič brkljal okrog Mednega, me je zaneslo tudi v Šentvid. Ker pa tod nimam kaj iskati, sem jo mahnil proti Vodiciam. Pošteno sem bil v stiski, kajti ob cestnih odcepih ni nobenih kazipotov z oznako krajev, kamor vodijo ceste. Pa boste morda rekli, kaj me spet to briga! Kaj me ne bo brigalo, ko pa sem se tako zgubil, da sem štiri ure tuhtal, čigav sem. Če ne bi bilo dobrih ljudi, ki bi mi pokazali pot iz tistega labirinta, verjetno to pot ne bi brali bodice. Da sem Bodičar, sem seveda močlal.

»O zaključku letošnje kopalne sezone v Kranju se mi je prav zdajle utrnila naslednja misel. Mestno kopalništvo v Kranju naj se za drugo sezono dobro pripravi, vsekakor pa naj v ležalne deske zabije žeblice, ki so to leto kar precej zlezli iz lesa. Navsezadnje pa le nismo faktirji, ki bi uživali na tistih žeblicah.

Vas pozdravlja Vaš BODIČAR!

Izdelovanje mlinskih kamnov

v kranjski okolici

Okolica Kranja je med mlinarji širom Slovenije že dolgo znana po izdelovanju mlinskih kamnov odlične kvalitete. Dolga desetletja, da celo stoletja izdira rod za rodom zemlji trd kamen, ga preoblikuje in pošilja daleč naokrog. Čelo na Hrvaškem niso redkost mlinski kamni, izdelani na Polici pri Naklem ali v obsavskih vaseh južno od Kranja.

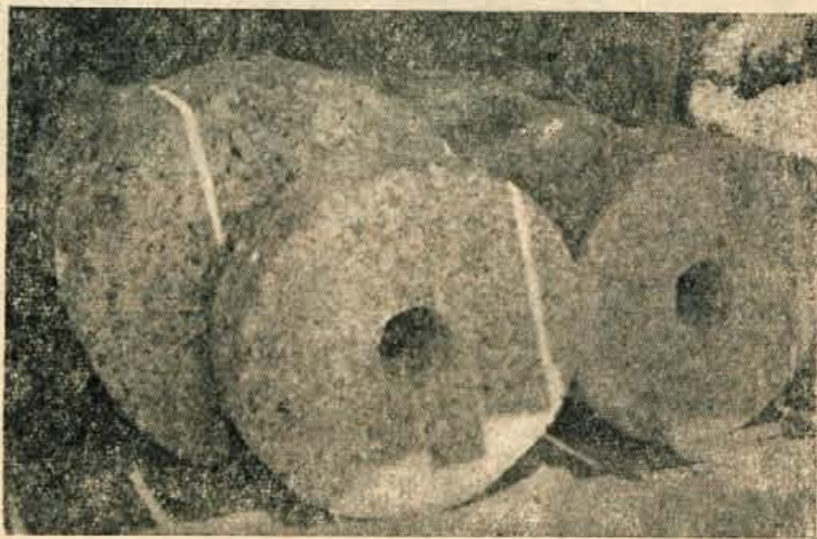
V knjigi »Zgodovina Nakeljske fare« iz leta 1885 piše Vrhovnik, da... »so na več krajih lomili mlinske kamne, zdaj jih jemlje samo še iz kamenoloma pri Struževem.« Danes mlinskih kamnov tu več ne delajo, pač pa so ostanki in sledovi še dobro vidni. Napol izklesani kamni, poraščeni z mahom, ki se že držijo podlage, niso redkost. Domačini pravijo, da začetek dela sega vsaj v prvo polovico 18. stoletja.

Menda je Polica pri Naklem edini kraj v naši okolici, kjer danes mlinske kamne še izdelujejo in to celo v precejšnjem

Zelo stara je industrija mlinskih kamnov na Jami in na Bregu. Konglomerat so sekali tik nad navpično steno desnega savskega brega. Na Jami so z delom lanske leto prenehali. Mož, ki se je s tem

že vsaj pred 100 leti, verjetno pa so se s to obrtjo bavili že starejši rodovi.

V vseh omenjenih krajih so izdelovali ali še izdelujejo tako imenovane »bele kamne« iz svetlega konglomerata. Red-

Izdelani kamni različnih velikosti čakajo kupcev. Teh pa ni težko dobiti.

pridno ukvarjal skozi vse življenje, pravi, da je že prestar za takšno delo in da je tudi materiala zmanjkalo. Na zalogi ima še nekaj izdelanih kamnov, ki čakajo kupca. Povedal mi je, da se je delo tu pričelo pred kakimi 400 leti. Če pomislimo, da imamo prve mline okrog Kranja že v 14. stoletju, se nam ta trditve ne more zdeti pretirana.

V Otočah delajo kamne na desnem savskem bregu južno od vasi. Konglomerat je tu zelo kompakten in drobnozrnat. Najstarejši ljudje pomnijo, da so tu izdelovali kamne, danes pa ta obrt zelo nazaduje.

Nekdaj so izdelovali mlinske kamne tudi v Lahovčah blizu Vodice. Večina domačinov, ki so bili tam zaposleni, se je odselila. Po približnih cenitvah so delali

kejši v mlinih so »črni kamni«, ki jih v naši okolici ni.

Konglomeratom, iz katerih izdelujejo mlinske kamne, pravijo ljudje »laboras«. (S tem v zvezi so tudi razna krajevna imena, n. pr. Labore.) Sestavljen je iz debelejših in drobnejših prodnikov, ki so trdno zlepjeni in pomešani z grobim peskom. Prevladuje apnenec, manj je drugih kamenin. Za izdelavo mlinskih kamnov mora biti konglomerat primerno trden, važna pa je tudi debelina zrna v njem. Konglomerat z debelimi prodniki, ki je poleg tega navadno še slabše zlepjen, ni uporaben. Za kamne je potreben zelo kompakten drobnozrnati konglomerat.

3-ler

Na pol izdelan kamen, odlučen od matične kamenine, je treba še dokončno obdelati. Roka kaže mesto, kjer bo treba še izklesati luknjo

obsegu. Konglomerat je tu trdno zlepjen in treba je precej truda, da mišičaste roke delavcev izluščijo iz zemlje lepo oblikovan mlinski kamen. V jami, kjer delajo, vidimo iz konglomerata izklesane okrogle bloke, ki so spodaj še spojeni s podlago. S počasnim in previdnim zabijanjem različnih dlet pod kamen jih skušajo odluščiti od matične kamenine. Zgodi se, da pri tem kamen počni in je ves trud zaman. To pa se izurjenim delavcem ne zgodi pogosto. Na odluščenem kamnu je potrebna še dokončna fina obdelava in kamen je pripravljen za mletje. En kamen zahteva od delavca kakih 6 dni trdega dela. Seveda pa je te odvisno od velikosti kamna in kakovosti materiala.

ZA RAZVEDRILLO

Brez besed (Iz Del. enotnosti)

Prebivalstvo na Zemlji naglo narašča

Število prebivalcev na Zemlji je od leta 1937 do 1947 naraslo za 11 milijonov. V ZDA bodo imeli do leta 1970 okoli 200 milijonov prebivalcev, Sovjetska zveza pa do leta 1990 že 300 milijonov. Na Kitajskem je bilo leta 1910 324 milijonov prebivalcev, leta 1940 pa že 450 milijonov. V Latinski Ameriki, ki po statističnih podatkih, zbranih od Združenih narodov, izkazuje največji prirastek v številu prebivalstva, se je v letih 1937 do 1952 število prebivalcev povečalo za 33,5%, in sicer v Venezueli za 52%, v

Mehiki za 45,5%, v Braziliji za 41,5% itd. V istem obdobju so ugotovili v Kanadi 31%, v Egiptu 33,7% in na Japonskem 21,5% več ljudi. Tudi evropske države veliko ne zaostajajo. Nizozemska je število prebivalstva povečala za 20,5%, Švica za 15% in Italija za 10,6%. Angleški ekonomisti trdijo, da narašča število prebivalstva na Zemlji dnevno za 70 tisoč ljudi. K splošnemu vzponu je pripomogla tudi povečana starostna doba ljudi. Povprečna starost ljudi v Evropi in Severni Ameriki je namreč že dosegla 65 do 66 let.

Pritrdil je.

Ponovil sem geslo, on pa je prikimal. Pomirjen spričo navzočnosti švicarskega Nemca sem mu na kratko razložil, da sem ravnokar prispel iz Anglije in da bi se želel vrniti v Nemčijo. Kaj moram storiti, da bi to dosegel? Zelo nevarno je, če ostanem še nadalje na ladji, sem pripomnil.

»Es tut mir Leid,« je odvrnil Nemec. »Žal mi je toda moj prijatelj in jaz sploh ne veva ničesar o tem. Midva sva tu navadna trgovca.«

Ta preokret me je presenetil. Ostro sem odgovoril:

»Dobro, če ne vesta ničesar in nimata pojma, o čem govorim, potem pozabita vse, kar sem vama povedal. Kar sta slišala, bi utegnili biti namreč nevarno za vaju.«

Zato sem se od njiju poslovil in odšel.

Bil sem v zagati, toda sklenil sem se po vse sili vrniti v Nemčijo. Najel sem taksi in ukazal soferju, naj me odpelje do nemškega veleposlaništva. Tam je bilo zaprto. Na listku je pisalo, da bo veleposlaništvo odprto naslednje jutro ob devetih.

Vrnil sem se v angleško kavarno, še malo popival z mornarji in prenočil v poceni hotelu. Naslednje jutro sem se znašel spet pred veleposlaništvom. Neki uslužbenec je odprl vrata:

»Heil Hitler!« sem pozdravil. »Želel bi govoriti z nekom, ki je v službi. Moja stvar je tajna in važna.«

Dokaj vljudno mi je odgovoril, da še noben nameščenec ni prišel v službo in mi ponudil stol, da bi počakal. Po enournem čakanju je prišel elegantno oblečen mož, kateremu sem ponovil svojo prošnjo in rekel, da pripadam nemški obveščevalni službi. Dal mi je naslov v rua Borges Caniera. Ko sem prispel tja in stopil v eno izmed hiš, me je na pragu čakal postaven Nemec z brazgotino na obrazu. Torej je nekdo že telefoniral iz veleposlaništva.

GOLIJAT MED PARADIŽNIKI Priznajte, da je paradiznik na sliki pravcati Golijat v primerjavi z ostalimi tovrstnimi plodovi. Zrasel je na kmetijskem posestvu »Sorško polje« v Bitnjem pri Kranju. Plod je rožnate barve in tehta 1,20 kg. Posebnost te sorte paradiznikov je, da so zelo obilni in ne spremane barve niti tedaj, ko dozore.

FRANK OWEN:

44

EDDIE CHAPMAN
PRIPOVEDUJE

Kakšno strašno življenje so živeli ti fantje! Bili so najslabše plačani ljudje na ladji; pripadali so vojni mornarici, uporabljali pa so jih za obrambo trgovskih ladij; bili so izpostavljeni večjim nevarnostim kot kdorkoli drug, huje so garali in ob povratku v luko dobili veliko manj denarja. Ti mornarji kraljevske mornarice so čestokrat po izkrcanju lahko gledali svoje srečnejše tovariše iz trgovske mornarice, kako odhajajo na zlahka zaslužene krokarije, oni pa so, ker so bili brez beliča, morali ostati na ladji. To je bila hudičeva sramota.

Pluli smo in napačil je čas, ko smo se ločili od konvoja skupaj s še dvema drugima ladjama, ki sta bili prav tako namenjeni v Lizbono. Po enodnevnih plovbi smo vrgli sidro v Tagusu, toda dva dni posadka ni mogla zapustiti ladje, ker nismo dobili prepustnic. S topničarji sem odšel na obalo. Pot nas je zanesla v nekakšen bar, ki je bil hkrati javna hiša in angleška kavarna. To je bil ostuden lokal.

Ko so bili mornarji že hudo nadelani, sem se izmuznil iz njihove družbe, najel taksi in se odpeljal na naslov, ki so mi ga dali Nemci. To je bila rua Sao Mameda, ulica v delavski četrti. Potrkal sem na vrata. Odprlo mi je portugalsko dekletce. Skušal sem ji v angleščini, francoščini in nemščini pojasniti, da želim govoriti z gospodom de Fonseca, a me ni razumela. Naposled je prišla na spregled njena mati, žena štiridesetih let, preprosto oblečena ženska, ki mi je z rokami pokazala, naj vstopim. Njeno stanovanje je bilo prazno, nobenih preprog ni bilo; kuhinjska miza in dva pletena stola so bili edino pohištvo.

Napisal sem ime de Fonseca na košček papirja in ženski se je posrečilo povedati, da ta mož stanuje pri njej, da ga pa ni doma. S kretnjami me je vprašala, ali bi želel telefonično govoriti z njim? Yes! Oui! Ja! Kimal sem z glavo in ji tako kazal, da sem razumel. Ženska mi je spet s kretnjami razložila, naj grem z njeno hčerko in ta me je odpeljala v kavarno, kjer sem poklical telefonsko številko, ki mi jo je bila dala. Nekdo se je oglašil na drugi strani žice in rekel sem v francoščini: »Rad bi govoril z gospodom de Fonseco.«

»Da, gospod, to sem jaz,« je odgovoril neznanec.

Nadaljeval sem razgovor v francoščini, ljudje v kavarni pa so me začudeno gledali.

»Samo eno vam imam povedati: Joli Albert.«

Zavladal je skrivnostni molk. Zatem pa se je de Fonseca oglašil:

»Kako, gospod?«

»Joli Albert!« sem ponovil.

»Ne razumem,« je odvrnil glas.

»Dobro,« sem odvrnil. »Hitro boste zvedeli — najemite taksi, kjerkoli že ste, in me pridite pogledat.«

Privolil je in tako sva se zmenila, da se čez eno uro dobiva v njegovi hiši.

Ostal sem v kavarni z malo Portugalko, ji kupil limonado, jaz pa sem popil čašo ali dve nekakšni alkoholni pijači. Čez eno uro sem odšel na dogovorjeni sestanek. De Fonseca je prispel nekaj trenutkov za menoj. Spremljal ga je majhen, debelušasti možki, ki je bil, tako se je izkazalo, švicarski Nemec. De Fonseca je bil star okrog osemindvajset let, bil je vitek in lep na pogled, pravi romanski tip s temnimi očmi. Ko je vstopil, sem ga vprašal:

»Ste vi gospod de Fonseca?«